

101955

J.L. Movinckel i 1940 :
"Norge betaler store bidrag til Storbritanias krig"

Av John Sand.

Under møte i Utenrikskomiteen i Stortinget kl. 10.00 den 30.1.40
sa Movinckel (V) bl.a. :

"Men i virkeligheten er de tjenester vi gjør Storbritania så mange og så store, at det er et under at ikke den annen part sier at vi ved de tjenester vi gjør, går utenfor vår nøytralitet. At f.eks. Tyskland med ro har møtt den tonnasjeavtalen vi har avsluttet, synes jeg vi må prise oss overmåte lykkelig for. Denne tonnasjeavtalen, som stiller en så stor del av vår tonnasje til Storbritanias disposisjon til frakter som ligger langt under verdensmarkedets frakter, og at vi derved betaler store bidrag til Storbritanias krig, - at det har gått så vidt rolig med den, har gledelig overrasket mig. Jeg var engstelig for at Tyskland kunne møte denne tonnasjeavtalen med en erklæring om at etter dette anså det ikke norske skip for nøytrale. Så store og vidtrekkende er de tjenester vi der gjør Storbritania. Og vi får i grunnen overmåte liten takk for det... Vi har all mulig grunn til å bringe i Storbritanias erindring hvorledes vi hjelper det i krigen."

Ovenstående synes å være et skremmende eksempel på det det general F. Bull Hansen i et Tv-program kalte "kriminell naivitet." Trolig har utenriksminister Koht fortiet at han - bare et par uker etter tonnasjeavtalen var inngått - ble oppsøkt av sendemann Bräuer. Under samtalen løy Koht for sendemannen. Koht fortalte at det var Rederforbundet og ikke Regjeringen som hadde inngått avtalen. Koht fortiet at det var Regjeringen som hadde presset Rederforbundet til å forhandle om en avtale. I "Fra november til april" side 32 skriver Berit Nøkleby: "Bräuer advarte Koht inntrengende mot å gi Storbritania mer tonnasje, fordi det kunne bety at "wir vor ernsten Entscheidungen gestellt werden könnten." Ifølge Nøkleby side 84 anså den tyske marineattaché i Oslo, Schreiber, "tonnasjeavtalen som en fare for Tyskland og et eksempel på den norske avhengighet av britene."

Men Regjeringen ignorerte fullstendig de tyske advarsler. I sin bok "Gjennom brått og brann" side 53 forteller John O. Egeland at Trygve Lie i februar 1940 hadde ført hemmelige forhandlinger med britene. "Under forhandlingene lovet han egenmektig 16 tankbåter" beretter Egeland. Videre skriver Egeland : " I Rederforbundet ble man forferdet, og det ble protestert energisk. Resultatet ble at britene nøyet seg med 10 båter." Egeland tilføyer nederst på samme side : "Ovennevnte episode er også egnet til å belyse arten av Regjeringens vakthold over nasjonale livsinteresser."

Ifølge Egeland ble norske redere tvunget til å renonsere på å disponere fritt over sine pundfrakter. "Den norske regjering hadde her gitt et er for et britisk krav om bistand for å beskytte pundet", skriver Egeland.

II

I boken "Nortraship" forteller Erling Mossige side 67 at britene allerede i september 1939 innførte en lisensordning vedrørende bunkers i britiske havner. "Ville man ha kull og olje, måtte man seile som britene ønsket. Dette var en trussel mot store deler av norsk skipsfart" skriver Mossige.

Det er ikke vanskelig å forstå Johan Nygaardsvold når han harmdirrende skriver i sin erindringsbok I side 169 :

"Det som min avmektige forbitrelse var rettet mot var England. Hvordan hadde ikke dette land forsøkt å drive oss ut av vår nøytralitet og inn i krigen... De hadde tatt våre skip. Og så hadde de ikke mer bruk for Norge."